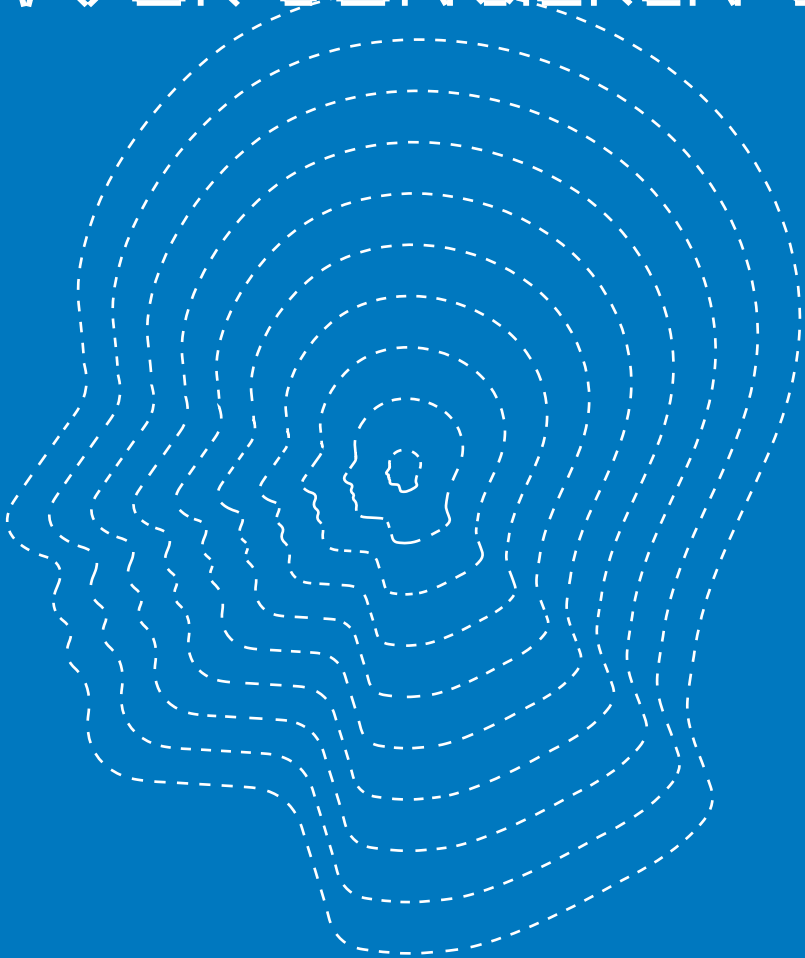

WAT IS FUTURE'S
LITERACY EN WAAROM
IS HET BELANGRIJK
VOOR JONGEREN ?

INHOUDSTAFEL

1. WAT IS FUTURES LITERACY EN VOOR WIE IS HET BEDOELD?

2. ANTICIPATIE

3. EFFECTEN VAN ANTICIPATIE OP HET HEDEN

4. VERSCHILLENDE DOELEN.

VERSCHILLENDE MANIEREN VAN ANTICIPEREN

FUTURE IS NOW PROJECT, WAAROM WE FUTURES LITERACY GEBRUIKEN MET JONGEREN

PARTNERS

THE FUTURE
IS NOT THAT
FAR AWAY,
BUT
SOMETHING
YOU USE
ALL THE
TIME.

Voor velen van ons is de toekomst een mysterieus en ontastbaar begrip. Het woord kan levendige en soms stereotiepe beelden oproepen uit science-fiction films, vliegende auto's, technologische snufjes, een planeet in onze handen... Als we de tijd nemen om erover na te denken, is de toekomst niet zo ver weg, maar iets wat je voortdurend gebruikt. Je gebruikt de toekomst wanneer je van plan bent iets te doen "ik zal contact opnemen met de persoon die mij dit boekje over Futures Literacy heeft gegeven" bijvoorbeeld, of wanneer je beslissingen en keuzes maakt "de komende jaren ga ik Futures Literacy workshops organiseren met mijn leerlingen". Dit boekje is een inleiding in Futures Literacy en de verschillende manieren waarop je het kan gebruiken.

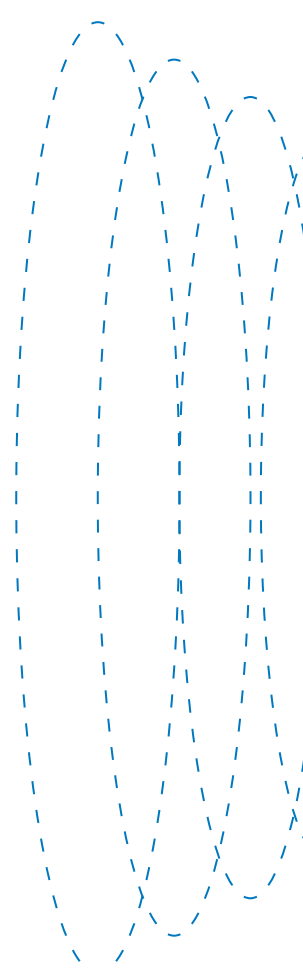
1. WAT IS FUTURES LITERACY EN VOOR WIE IS HET BEDOELD?

De term “Futures Literacy” werd bedacht door Riel Miller toen hij bij Unesco verantwoordelijk was voor toekomstgeoriënteerde activiteiten. Het kwam voort uit het inzicht dat (1) iedereen anticipeert, maar de meeste mensen zich niet bewust zijn van hoe ze dat doen, en dat (2) de toekomst alleen in onze verbeelding bestaat, wat betekent dat we haar op verschillende manieren kunnen verkennen. Hij schreef:

“Futures Literacy [FL] is een vaardigheid. Het is de vaardigheid die individuen in staat stelt om de rol van de toekomst beter te begrijpen in wat ze zien en doen. Bekwaam zijn in toekomstgeletterdheid versterkt de verbeelding en vergroot ons vermogen om ons voor te bereiden op verandering, ervan te herstellen en dingen uit te vinden terwijl verandering plaatsvindt.

De term ‘Futures Literacy’ verwijst naar het idee van geletterdheid door lezen en schrijven, aangezien het een vaardigheid is die iedereen kan en zou moeten leren. Het is ook een vaardigheid binnen ieders bereik. (...)

De democratisering van de oorsprong van toekomstbeelden opent nieuwe horizonten, net zoals de universele invoering van lezen en schrijven de organisatie en vooruitzichten van menselijke samenlevingen diepgaand heeft bepaald. Dit is een voorbeeld van wat een “verandering in de veranderingsvoorwaarden” genoemd kan worden. Een krachtige transformatie in wat mensen kunnen weten, verbeelden en doen.”

Futures Literacy is voor iedereen. Het vereist geen volledige beheersing van een specifieke "futuring" techniek, maar is eerder een evoluerende reeks vaardigheden en ervaringen, die je al doende leert. Het stelt mensen in staat om:

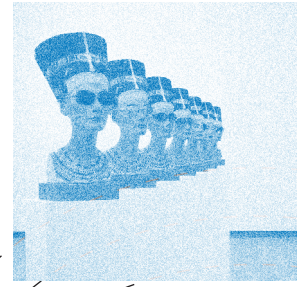
- **beter te begrijpen welke rol de toekomst speelt in wat zij zien en doen;**
- **de reële effecten te begrijpen van het verbeelden van toekomst;**
- **de verschillen te verwoorden tussen allerlei toepassingen van de toekomst, afhankelijk van context en doel.**

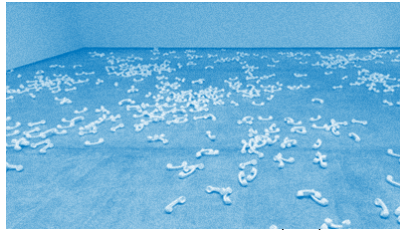
2. ANTICIPATIE

WE ANTICIPEREN ALTIJD

Als we erover nadenken, zijn al onze beslissingen gebaseerd op iets dat we, in Futures Literacy-taal, anticipatie noemen: beelden van de toekomst die we bewust of onbewust vormen.

© Iša Genzken, Nofretete

© Christian Marclay, Boneyard

© Joshua Mellin
Exploring Tokyo's Shibuya crossing

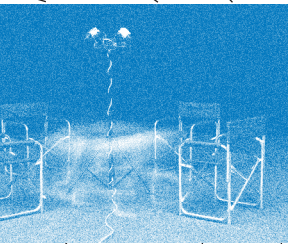
© P
Lan

We anticiperen :

- Wanneer we een straat oversteken - onbewust maken we berekeningen over bewegende dingen (inclusief ons lichaam) en beoordelen we wat andere mensen, voertuigen en systemen zouden kunnen doen.
- Wanneer we een nieuwe telefoon kiezen - we stellen ons voor hoe we hem gaan gebruiken, evalueren of het model lang genoeg relevant zal blijven, bedenken hoe onze vrienden erop zullen reageren...
- Wanneer we een studierichting kiezen - we maken veronderstellingen over de kans op werkgelegenheid met het diploma...
- Wanneer we een woonplaats kiezen - misschien houden we rekening met hoe het klimaat er daar over enkele decennia zal veranderd zijn...
- Wanneer we politiek en beleidskwesties bespreken - de meeste politieke beslissingen worden verantwoord vanuit het oog op een betere toekomst (wat ook aantoont dat we van mening kunnen verschillen over wat de toekomst in petto heeft, of wat "beter" betekent)...
- Wanneer we uitkijken naar een muzikoptreden - we denken na over wat we zullen dragen, hoe het publiek zal zijn, we beelden ons in wat het met ons zal doen nog voordat het concert plaatsvindt...

Flora Bouzeille et Cassandre
Anglois, Together Until What?

KENNIS UIT HET VERLEDEN, ERVARING VAN HET HEDEN EN... ANTICIPATIE

Wanneer we beslissingen nemen, baseren we ons op kennis uit het verleden en op wat we in het heden ondervinden, om problemen te formuleren en tot oplossingen te komen. Anticipatie kan hier aan toegevoegd worden. In combinatie met kennis uit het verleden en ervaring in het heden, kan anticipatie ons helpen om scenario's te maken over de verschillende opties en zo een keuze te maken.

Wanneer we wachten tot auto's van de weg zijn voordat we de straat oversteken bijvoorbeeld, of wanneer we ons duikpak wisselen voor kleren voordat we naar een feestje gaan. De ervaringen die we in het verleden en heden hebben opgedaan rechtvaardigen onze beslissingen om in de toekomst op een bepaalde manier te handelen.

Maar hoe komt het nu dat we niet in staat zijn uit te leggen (zelfs niet aan onszelf trouwens) hoe deze momenten van "anticipatie" de beslissingen die we nemen beïnvloeden? Voor grotere levensbeslissingen, wanneer we bijvoorbeeld kiezen voor studies in de kunsten in plaats van ingenieursstudies, wat zijn dan onze verwachtingen over hoe de wereld eruit zal zien wanneer we afstuderden?

- Zal die helemaal anders zijn of vergelijkbaar met de wereld van vandaag?
- Est-il facile à prédire, ou bien fondamentalement incertain ?

© Fay Godwin, O

ur Forbiden land

Anticiperen heeft ook te maken met agency, met het erkennen dat onze handelingen onszelf en onze omgeving vormgeven. Met andere woorden, wanneer we een beslissing nemen, welke veronderstellingen maken we dan over ons (individuele of collectieve) vermogen om de koers van de wereld te veranderen?

- Passen we ons aan aan een toekomst waarvan we denken dat die onveranderlijk is? Of bouwen we aan de toekomst die we willen zien? Dit heeft zowel betrekking op keuzes voor onszelf (“kan ik worden wie ik wil zijn?”), als op die voor onze omgeving, onze gemeenschap, onze organisatie, enz.
- In het idee van het collectief vormgeven van de toekomst, hoe bepalen en bespreken we welke toekomst we wenselijk vinden, voor onze samenleving, onze omgeving, onze organisatie?

Futures Literacy is een vaardigheid die ons in staat stelt ons bewust te worden van hoe de toekomst een actieve rol speelt in wat we zien en doen. Futures Literacy uit zich doordat we het anticiperen van ons onderbewustzijn naar ons bewustzijn brengen en tonen dat we iets kunnen doen aan wat er in de toekomst zal gebeuren.

3. EFFECTEN VAN ANTICIPATIE OP HET HEDEN

De toekomst "bestaat" niet. Er ligt niet één toekomst gewoon op ons te wachten om ontdekt te worden. Te veel factoren spelen op elkaar in; te veel dingen hangen af van wat we wel of niet zullen doen. Alleen al denken aan de toekomst kan die toekomst al veranderen. Dit is het hele punt: wij denken aan de toekomst om beter te handelen in het heden en tegelijkertijd zal dat denken aan de toekomst de toekomst waarschijnlijk veranderen.

Aangezien de toekomst niet bestaat, is denken over de toekomst - anticiperen - in de eerste plaats een daad van verbeelding: het produceren van beelden van mogelijke of waarschijnlijke paden in onze (individuele of collectieve) geest.

© JeeYoung Lee, Slow dance

© Mireia Luzarraga, Takk

DEZE VERBEEJDING HEEFT TASTBARE GEVOLGEN!

Er zijn heelder industrieën die werken op basis van anticipatie. Veel sectoren doen aan anticipatie vooraleer ze ergens aan beginnen. In de financiële en verzekeringssector bijvoorbeeld worden waarschijnlijkheden voor toekomstige gebeurtenissen berekend om prijzen te bepalen. Technologie trekt miljarden particuliere en publieke investeerders aan op basis van beweringen over wat zij in de toekomst zullen bereiken. Steden plannen hun ontwikkeling door beelden te creëren die hoop uitstralen, gemengd met beloften en/of beschrijvingen van de nare gevolgen als er niets verandert.

Futures Literacy is de competentie die ons in staat stelt om de effecten van toekomstbeelden op de wereld te begrijpen, en zo anticipatie aan actie linkt.

Maar hoe dan?

4. VERSCHILLENDE DOELEN, VERSCHILLENDE MANIEREN VAN ANTICIPEREN

Onze persoonlijke en collectieve toekomstvisie geeft richting aan de samenlevingen waarin we leven. In de 19e en 20e eeuw bijvoorbeeld verdrong het verhaal van 'vooruitgang en groei', gebaseerd op inzichten en ervaringen uit het verleden, de meeste andere manieren om zich de toekomst voor te stellen. Zo werd een bepaalde benadering van economische en sociale ontwikkeling opgelegd aan de wereld en een dominante positie ten opzichte van de natuur en niet-westerse samenlevingen structureel ingebed.

Wanneer we vandaag een studierichting kiezen, doen we dat gedeeltelijk op basis van ideeën over of wensen voor de wereld die komt en beelden we ons in hoe we daar deel van kunnen uitmaken. Als we besluiten ons samen met anderen in te zetten voor bepaalde eco-sociale doelen, bepalen en delen we collectief de beelden van de wereld die we willen en leren we wat we moeten doen om die beelden werkelijkheid te maken.

Dus, er zijn verschillende redenen en manieren om de toekomst te gebruiken. Daarom zijn er ook verschillende manieren om te anticiperen, die verschillende soorten effecten hebben op het heden. Om te begrijpen hoe we anticipatie kunnen gebruiken, moeten we ons afvragen: waarvoor willen we het gebruiken?

Willen we huidige trends spotten om de mode van volgend jaar te creëren? Om een pad te bepalen dat ons naar specifieke doelen leidt? Om te kiezen waar we ons geld in willen investeren? Om onszelf of onze gemeenschap weerbaar te maken tegen waarschijnlijke, maar onvoorspelbare toekomstige rampen? Om de weg vrij te maken voor innovaties of voor radicale politieke en sociale transformaties? Voor al deze vragen hebben we verbeelding van de toekomst (of "het gebruik van de toekomst" in de taal van Futures Literacy) nodig, maar voor elke vraag een andere manier van verbeelden.

© Michael Anderson

© Sushil Nash

Afhankelijk van wat we hopen te bereiken, hoe ver we vooruit willen kijken, en aan wiens toekomst we werken (onze eigen toekomst, of die van een land?), zijn er drie belangrijke manieren om “de toekomst te gebruiken”:

- “Voorspellende” toekomst proberen onzekerheid te verminderen en zo veel mogelijk inzicht te krijgen in hoe de toekomst er werkelijk uit zou kunnen zien. Deze aanpak is geschikt voor korte termijn voorspellingen, strategische planning of om te proberen de risico’s waaraan we worden blootgesteld te verminderen
- “Plausibele” toekomst gaan ervan uit dat de toekomst fundamenteel onzeker is. Wie deze toekomst verkent zal geneigd zijn meerdere scenario’s in kaart te brengen om zich zo goed mogelijk op alle mogelijkheden voor te bereiden of de waarschijnlijkheid van een scenario te vergroten.
- “Experimentele” toekomst genereren beelden van alternatieve toekomst, meestal in een collectieve setting, om verandering teweeg te brengen. Deze aanpak is erop gericht nieuwe mogelijkheden te openen, mensen samen te brengen rond nieuwe perspectieven en dominante verhalen over de toekomst ter discussie te stellen. Ze zijn minder geïnteresseerd in wat vandaag mogelijk of plausibel is, dan in het triggeren van transformatie.

Futures Literacy is de vaardigheid die mensen in staat stelt onderscheid te maken tussen verschillende soorten gebruik van de toekomst, afhankelijk van de context (waarom, waar, met wie gebruiken we de toekomst?) en het doel (wat hopen we te bereiken?).

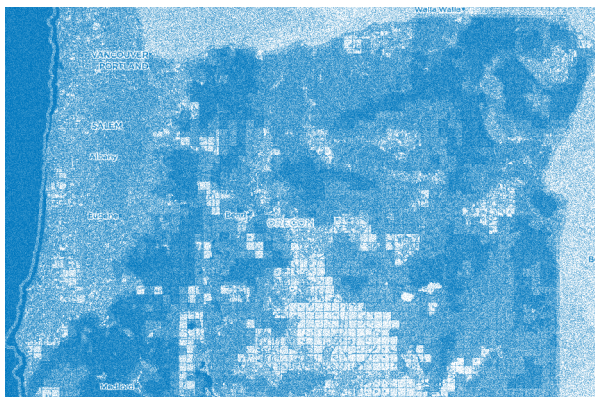

© Art Rights

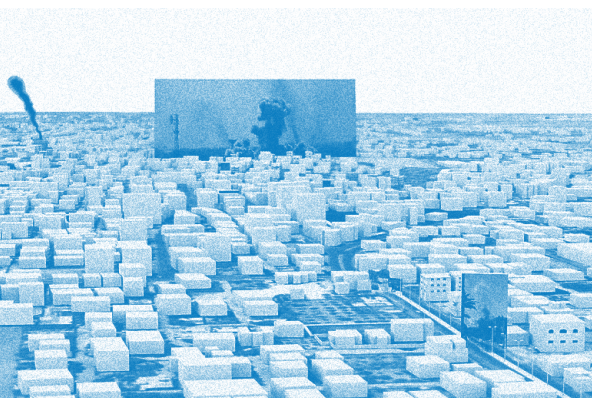

PREDICTIEF

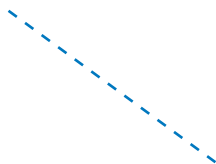
PLAUZIBEL

© Oregon Department Of Forestry

© Courtesy of Forensic Architecture

EXPERIMENTEEL

FUTURES LITERACY IS BELANGRIJK VOOR DE SAMENLEVING ALS GEHEEL

De voordelen van Futures Literacy reiken verder dan het individu. Je wordt Futures Literate door processen van 'collectieve intelligentie' waarin deelnemers samen leren, inzicht krijgen in hun standpunten, en herconnecteren met de bronnen in hun geschiedenis, cultuur en leven die hun hoop en angsten bepalen...

“Wanneer individuen kunnen beslissen waarom en hoe ze de toekomst gebruiken, worden ze beter in staat om te detecteren en te creëren wat anders onzichtbaar zou zijn, namelijk innovatie en transformatie. Ze voelen zich meer op hun gemak bij nieuwigheden en experimenten en minder gedesoriënteerd door onzekerheid. Ze zijn nederiger op vlak van het controleren van de toekomst en hebben meer vertrouwen in hun vermogen om het potentieel van verandering te begrijpen en te waarderen.” - UNESCO, Future Literacy

Een Futures Literate samenleving is zowel innovatiever als samenhangender, omdat zij beter in staat is een gemeenschappelijke basis te vinden voor gewenste toekomsten.

Om een ecologisch en sociaal duurzame wereld te creëren, zullen we ons moeten kunnen aanpassen aan veranderingen en radicale veranderingen tot stand moeten brengen. Dit kan enkel slagen door gezamenlijke inspanningen. Zo'n inspanningen kunnen alleen voortkomen uit collectieve processen waarbij alternatieve toekomsten worden verbeeld, bedacht, besproken en gewijzigd, vooral ze kunnen resulteren in acties. Deze acties zullen op hun beurt nieuwe mogelijkheden openen en nieuwe onzekerheden genereren, waardoor het proces van "toekomstverkenning" en actie als een soort continue cyclus moet werken.

Wij mensen anticiperen altijd. Maar de komende generaties zullen, meer dan ooit, hun eigen anticipatieprocessen en die van anderen beter moeten begrijpen, om te leren de toekomst te gebruiken om door deze gevaarlijke, onzekere, maar ook opwindende toekomsten te navigeren.

Dit zijn de redenen waarom Unesco Futures Literacy heeft uitgeroepen tot een "essentiële competentie voor de 21e eeuw" die voor iedereen toegankelijk kan en moet worden gemaakt.

FL training voor jongeren in België

FUTURE IS NOW PROJECT. WAAROM WE FUTURE'S LITERACY GEBRUIKEN MET JONGEREN

INNOVATION	FL MAKES IT EASIER TO INNOVATE AND TO TAKE ADVANTAGE OF INNOVATIONS
DISCOVERY	FL MAKES IT EASIER TO DETECT AND MAKE SENSE OF NOVELTY, SHOCKS AND SURPRISES
CHOICE	FL MAKES IT EASIER TO BUILD CHOICE MENUS THAT ARE MORE DIVERSE
LEADERSHIP	FL DIFFUSES INITIATIVE AND EXPERIMENTATION TROUGHOUT THE COMMUNITY
STRATEGY	FL MAKES IT EASER TO SEE GENUINELY DISTINCT STRATEGIC ALTERNATIVES

DIIn een steeds complexere wereld, waar het moeilijk is om te begrijpen wat er gebeurt, biedt Futures Literacy een manier om te navigeren in onzekerheid, om opkomende fenomenen te begrijpen, en om jezelf te zien als iemand die in staat is om verandering teweeg te brengen - in je eigen leven en in je gemeenschap. Nogmaals, Futures Literacy kan voor verschillende doeleinden en voor verschillende doelgroepen worden gebruikt. Wij gebruikten Futures Literacy voor jongeren en dit zijn de voordelen:

FL ENHANCES THE SPEED WITH WHICH CHANGES ARE PERCEIVED AND CHOICES ARE MADE	AGILITY
FL MAKES CHANGE EASIER BECAUSE IT MAKES CHANGE MORE COMPREHENSIBLE	CONFIDENCE
FL EMPOWERS EXPLORATION AND INVENTION THAT TAKE ADVANTAGE OF UNCERTAINTY AND COMPLEXITY	CAPABILITY
FL EMBRACES MULTIPLE WAYS OF KNOWING THE WORLD AROUND US, INCLUDING EMOTIONS AND CONTEXTUAL SPECIFICTS	KNOWING
FL MAKES IT EASIER TO TAKE DIVERSIFICATION APPROACHES TO BOTH RISK AND UNCERTAINTY	RESILIENCE

TOEKOMSTGELETTERDE OF FUTURES LITERATE JONGEREN ZULLEN MEER:

- Hun eigen mening vormen de volgende keer dat iemand in een invloedrijke of gezaghebbende positie hen vertelt dat “de toekomst dit of dat is”;
- Hun verbeelding de vrije loop laten en vertrouwen; durven zich alternatieve toekomsten voor te stellen, deze met anderen te delen en ernaar te handelen;
- Opkomende trends en mogelijkheden zien en/of creëren, zich op hun gemak voelen bij nieuwigheden en experimenten, en minder bang zijn voor onzekerheid;
- Levenskeuzes maken op basis van een gevoel van agency en vertrouwen in hun eigen capaciteiten (inclusief hun vermogen om zich aan te passen en te leren);

© F

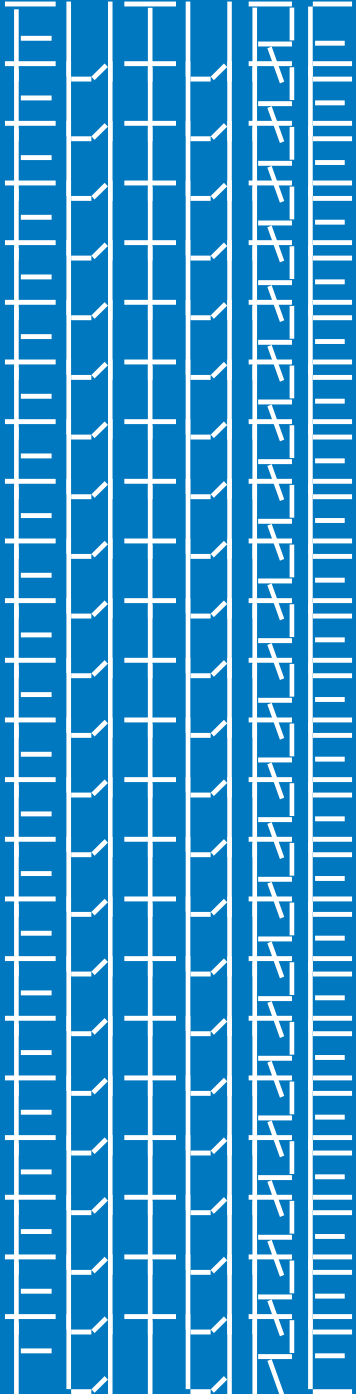
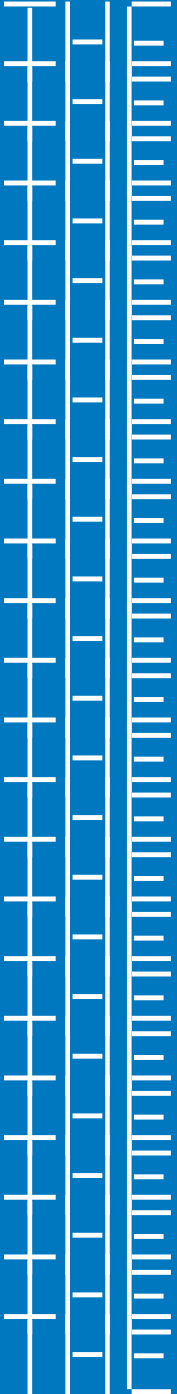
L training voor jongeren in
Slovakije

- Klimaatverandering en andere ecologische crises niet beschouwen als een gebrek aan toekomst, maar als een context waarbinnen zij dingen kunnen doen en een toekomst kunnen opbouwen;
- Empathie ontwikkelen ten aanzien van verschillende soorten mensen wanneer ze hun ideeën over hun toekomst(en) horen;
- De wereld in een breder perspectief bekijken en verbanden leggen tussen verschillende onderwerpen en voorwerpen;
- Kritisch denken en reflexiviteit ontwikkelen bij het leren over nieuwe onderwerpen;
- Meer samenwerken in hun werk en leren werken in diverse teams;
- Zich aanpassen aan het langetermijndenken en zorg dragen voor toekomstige generaties;

Kortom, onze ervaring met Futures Literacy bij jongeren was dat het hen uitrustte met de vaardigheden, de mentaliteit en de agency die nodig zijn om door een onzekere en snel veranderende wereld te navigeren, hun eigen toekomst vorm te geven en bij te dragen aan positieve verandering voor henzelf en de samenleving.

PARTNERS

BRUSSELAVENIR

BrusselAVenir is een socio-artistiek burgerlab dat toekomstverhalen creëert mét en vóór Brusselaars. Via een speels participatief proces van toekomstdenken, collectieve verbeelding en storytelling verbinden zij mensen, organisaties en sectoren rond specifieke thema's. Doel is de verbeelding en het gesprek op gang te brengen, het verlangen naar een rechtvaardigere en duurzamere toekomst voor Brussel aan te wakkeren en burgers te activeren om een rol te spelen in de transitie daarnaartoe.

PLURALITY UNIVERSITY

Plurality University (U+) is een in Frankrijk gevestigde non-profit met leden uit de hele wereld. Haar missie is het verkennen en openen van mogelijkheden om alternatieve toekomsten te laten opduiken, door verbeeldingsmiddelen te mobiliseren (kunst, fictie, speculatie...). Ze implementeert en verwelkomt projecten die: de capaciteiten van individuen en organisaties ontwikkelen om vooruit te denken en zich alternatieven voor te stellen; discussies rond transformatie en toekomstbeelden zichtbaar maken; uit artistieke en alternatieve vormen de transformaties halen die nodig zijn voor onze wereld.

YOUTHWATCH

YouthWatch verzamelt en analyseert actuele trends onder jongeren in Slowakije. Er wordt gezocht naar nieuwe trends, bijvoorbeeld op vlak van vrije tijd, bewust eten, burgeractivisme en andere domeinen. De output van het project is informatie geven over verschillende trends die veranderingen in de levensstijl van jongeren in Slowakije weerspiegelen. De informatie wordt verkregen uit interviews met jongeren en aanvullende enquêtes via netwerken van partnerorganisaties.

 BrusselAVenir

Een toekomstgeletterde samenleving is innovatiever en samenhangender, omdat ze gemakkelijker tot consensus komt in het toewerken naar betere toekomst.

Om een ecologisch en sociaal duurzame wereld te creëren, moeten we in staat zijn om ons aan te passen aan veranderingen en om radicale veranderingen te creëren. Dit kan enkel slagen met gedeelde inspanningen, die voortkomen uit collectieve processen waarmee alternatieve toekomst worden verbeeld, bedacht, besproken en aangepast. Pas dan kan er worden overgegaan tot actie. Uit deze acties ontstaan er dan weer nieuwe mogelijkheden, en ze genereren ze nieuwe onzekerheden, waardoor het proces van “futuring” en handelen als een soort continue lus werkt.

Wij mensen anticiperen voortdurend. De volgende generaties zullen het meer dan ooit nodig hebben om hun anticipatieprocessen beter te begrijpen en om te leren hoe ze de toekomst kunnen gebruiken om door hun wereld te navigeren.

EEN PROJECT VAN

BrusselAVenir

Plurality University

YouthWatch

Erasmus+

